

Krížová cesta mučeníkov misií a svedkov viery

Úvodná modlitba

Otče pokoja a lásky, od chvíle, ako tvoj jednorodený Syn položil na kríži svoj život za nás a za naše hriechy, nasledujú jeho príklad tisícky odvážnych mužov a žien na celom svete. Pre tvoje meno sa neváhajú vzoprieť mocnostiam sveta, stáť na strane chudobných a utláčaných, vziať na seba svoj kríž i kríže iných, a ak je to potrebné, obetovať vlastný život. Dovoľ nám inšpirovať sa životom ľudí, ktorí sa stali tvojimi svedkami v 20. a 21. storočí. Daj, aby bol príklad ich života pre nás posilou a povzbudením na našej osobnej ceste kríža. Amen.

Prvé zastavenie: Pán Ježiš je odsúdený na smrť

Svedkovia Bielej ruže Sophie a Hans Schollovci, Christoph Probst

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

V zrýchlenom súdnom procese odsúdili v Nemecku vo februári 1943 troch členov protinacistického hnutia Biela ruža na trest smrti s'atím. Vysokoškólači Sophie a Hans Schollovci a ich priateľ Christoph Probst sedeli na pojednávaní ticho a vzpriamene, ich odpovede boli premyslené a jasné. Vo väznici svojím statočným správaním dojali dozorcov natoľko, že im tajne umožnili posledné stretnutie. „Nevedel som, že zomieranie môže byť také ľahké. O chvíľu sa uvidíme vo večnosti,“ povedal s pokojom v hlase Christoph Probst. Tento 24-ročný študent medicíny, manžel a otec troch detí, prijal krátko pred smrťou katolícky krst a je zapísaný v martyrológiu Katolíckej cirkvi.

Modlitba

Členov Bielej ruže motivovali kresťanské hodnoty. Ovocím ich viery bol pokoj, ktorý prejavovali aj v tých najvypätejších chvíľach života.

Pane, prosíme ťa za všetkých neprávom odsúdených, daj im silu a odvahu, akú si mal ty pred Pilátom, akú mali nemeckí študenti pred nacistickým gestapom. Posilni všetkých, ktorí bránia pravé hodnoty a neváhajú za ne riskovať život.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Druhé zastavenie: Pán Ježiš berie kríž na svoje plecia

Prorok nádeje Oscar Romero

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Oscar Romero bol vzorný kňaz a biskup, no zatváral oči pre tvrdou realitou, ktorej čelili obyvatelia stredoamerického Salvádora. Až po násilnej smrti jeho blízkeho priateľa jezuitu Rutilia Grandeho v roku 1977 pochopil, že musí na svoje plecia vziať utrpenie ľudu, ktorý mu bol zverený. Po vnútornej konverzii sa stal hlasom bezhlasných, verejne pranieroval násilie a neľudské praktiky oligarchie vo svojej vlasti, kde štrnásť rodín vlastnilo 60 percent poľnohospodárskej pôdy. „Keď ma zabijú, budem vzkriesený vo svojom ľude,“ povedal raz salvádorský prorok. Keď arcibiskup Romero slávil 24. marca 1980 v sansalvadorskej kaplnke nemocnice Božej Prozreteľnosti svätú omšu, zastrelili ho vo veku 63 rokov členovia vládnej eskadry smrti. V roku 2015 ho pápež František blahorečil a v roku 2018 svätorečil.

Modlitba

Koľkokrát vo svojom živote odmietame prijímať kríž, ktorý nám Boh kladie na plecia. Oscar Romero pochopil, že „Kristova tvár je v chudobných, ktorí prosia Cirkev, aby vypočula ich hlas“.

Bože, prosíme ťa za ľudí žijúcich v chudobe, biede a násilí. Pošli im proroka, ktorý ich posilní v beznádeji. Daj nám odhodlanie, aby sme boli takými prorokmi.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Tretie zastavenie: Pán Ježiš padá prvý raz pod krížom

Nezlomní albánski mučeníci

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Po tom, čo sa v roku 1944 dostal na štyridsať rokov k moci komunistický diktátor Enver Hodža, nastala v Albánsku systematická likvidácia cirkví. V roku 1954 bolo vo väzniciach 80-tisíc ľudí. V albánskych

žalároch, kde sa neprestajne praktizovalo mučenie, zomrelo celkovo 137 cirkevných predstaviteľov, z nich desať seminaristov a osem rehoľníčok. „Cítim sa byť poctený, že môžem zomrieť v službe,“ napísal pred smrťou taliansky jezuita Giovanni Fausti pôsobiaci v Albánsku. Utrpenie malo priam obľudné rozmery. Väzni žili v neľudských podmienkach a mučili ich nepredstaviteľnými spôsobmi. Všetkých mučeníkov za vieru, medzi ktorými boli aj laici, symbolicky reprezentuje 38 albánskych mučeníkov, ktorí boli v roku 2016 blahorečení v škodárskej katedrále.

Modlitba

Po krutom mučení elektrickým prúdom pozbieral jezuita Daniel Dajani všetky svoje sily a napísal:

„Odpúšťam tým, ktorí ma odsúdili. Som presvedčený o svojej nevine.“

Pane, prosíme ťa za všetkých prenasledovaných a mučených pre vieru. Daj im silu vstať, keď padajú pod ranami svojich trýzniteľov. Daj pocítiť svoju lásku tým, ktorých srdcia sú zaslepené zlobou a nenávisťou.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Štvrté zastavenie: **Pán Ježiš sa stretá so svojou Matkou:**

Učeníčka a lekárka Veronika Rácková

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Sestra Veronika Theresia Rácková z Misijnej kongregácie služobníc Ducha Svätého, rodáčka z Bánova, viedla ako lekárka zdravotné stredisko sv. Bakhity v juhosudánskom meste Yeí. V pondelok 16. mája 2016 okolo polnoci prevážala sanitkou rodiacu pacientku do nemocnice. Cestou späť ju prepadla skupina ozbrojených vojakov, ktorí ju postrelili. Po štyroch dňoch vo veku 58 rokov podľahla zraneniam v nemocnici v kenskom Nairobi. Slovenská rehoľníčka najskôr sedem rokov pôsobila v Ghane, neskôr v Južnom Sudáne, kde sa rozhodla zostať napriek tomu, že to bolo nebezpečné: „Ježiš tiež vytrval.

Neopustil ľudí ani miesto, keď nastali problémy. Ako jeho učeníčka ho nasledujem v sile Ducha Svätého. Nemôžem opustiť ľudí v Južnom Sudáne, pretože ich milujem.“

Modlitba

V rodiacej žene stretla sestra Veronika Ježišovu Matku. Prišla o svoj život, aby darovala život jej i dieťaťu.

Bože, prosíme ťa za matky, ktoré trpia pre osud svojho dieťaťa aj za matky, ktoré sa svojho dieťaťa vzdali.

Posilni všetky statočné matky a pošli im do cesty matku, akou bola sestra Veronika.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Piate zastavenie: **Šimon Cyrenejský pomáha Pánu Ježišovi niesť kríž**

Dobrá človek Ján Hermanovský

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Slovenský kňaz Ján Hermanovský bol prvý misionár zo Slovenska, ktorý zomrel násilnou smrťou pri vykonávaní misijnej pastoračnej služby v Rusku vo veku 70 rokov. Pochádzal z Nižného Kručova v okrese Vranov nad Topľou. V roku 1968 emigroval do Talianska, kde sa stal kňazom. Po roku 1989 sa nakrátko vrátil na Slovensko, a následne odišiel na misie do Ruska. Vo farnosti v Brjansku bol známy ako dobrý človek, ktorý pomáhal ľuďom v núdzi. Zriadil pekáreň, aby najchudobnejším pomohol aspoň pecňom chleba. Pri lúpežnom prepadnutí fary ho 20. januára 2005 zavraždili dvaja mladí muži vo veku 18 a 22 rokov, ktorým mnoho ráz pomohol a dúfal, že ich privedie k viere.

Modlitba

Obetavý kňaz Jozef Hermanovský sa vo svojej službe nenechal ničím a nikým odradiť, ani nevďakom ľudí, ani možným nebezpečenstvom. Ľuďom vo svojej farnosti pomáhal každý deň niesť ich kríž. Robil to ochotne a bezvýhradne.

Pane, prosíme ťa za ľudí, ktorí márne hľadajú pomoc u iných. Pošli im človeka, ktorý ich podporí v ich ťažkostiach a pomôže im niesť kríž.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Šieste zastavenie: **Veronika podáva Pánu Ježišovi šatku**

Tvorivá a vytrvalá Danica Olexová

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Danica Olexová z Bratislavy túžila ísť ako študentka do Južnej Afriky, kde ako misionárka pôsobila jej teta Františka. Celú vysokú školu si šetrila na letenku, aby mohla prežiť niekoľko mesiacov v Misii sv.

Jána v Barbertone, kde sa sestry františkanky starajú o deti choré na aids. Neskôr začala pracovať pre kolednícku akciu Dobrá novina a päť rokov pôsobila v kenskom Nairobi. Vo svojej práci sa zaujímalala o osudy ľudí a ich príbehy zachytávala fotoaparátom i perom. Po celý život bola mimoriadne pracovitá, tvorivá a vytrvalá. Nadväzovala blízke a jedinečné vzťahy s inými a do všetkého sa púšťala naplno. Mala zmysel pre humor i huncútstva, z jej tváre sa nestrácal úsmev. Počas cesty do Kene 10. marca 2019 vo veku 42 rokov tragicky zahynula pri leteckom nešťastí v Etiópii.

Modlitba

Danica Olexová nerobila vo svojom živote veľké činy. Podobne, ako keď Veronika podávala šatku Ježišovi, aby si utrel tvár, dokázala aj ona bez váhania podať pomocnú ruku všade tam, kde to bolo treba. Bola človekom darom a sama sa stala darom pre iných.

Bože, prosím ťa, aby si nám do cesty poslal ľudí, ktorí vnesú do nášho života radosť, optimizmus a nádej.
V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Siedme zastavenie: **Pán Ježiš padá druhý raz pod krížom**

Rozvážny a verný Jacques Hamel

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojim krížom vykúpil svet.

Francúzskeho kňaza Jacquesa Hamela zavraždili vo veku 84 rokov 27. júla 2016 pri slávení svätej omše v Kostole sv. Štefana v Saint-Étienne-du-Rouvray v Normandii dvaja radikálni moslimovia. K ozbrojenému útoku sa prihlásil Islamský štát. Keď zbadal útočníkov, tento dobrý a mierumilovný človek vyriekol slová „Odíd, Satan!“, ktorými podľa slov pápeža Františka pomenoval svojho vraha. V mladosti túžil byť Jacques Hamel misionárom a hoci sa jeho túžba nenaplnila, po celý život pomáhal ľuďom na okraji spoločnosti. Známy bol svojou dobrou pamäťou, rozvážnosťou a súcitom. Krátko po smrti ho Katolícka cirkev vyhlásila za prvého mučenika 21. storočia a v súčasnosti prebieha proces jeho blahorečenia.

Modlitba

Jacques Hamel v tichosti slúžil po celý život Bohu. Hoci sa nenaplnila jeho túžba ísť na zahraničné misie, obetavo jej zostal verný vo farnostiach, kde pôsobil. Ako kňaz bol k dispozícii do poslednej chvíle svojho života. Pane, prosíme ťa za kňazov. Daj im silu verne vytrvať vo svojom povolaní napriek nenaplneným túžbam či pádom.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Ôsme zastavenie: **Pán Ježiš napomína plačúce ženy**

Nekompromisný Pino Puglisi

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojim krížom vykúpil svet.

Blahoslaveného Pina Puglisiho zavraždili na objednávku sicílskej mafie 15. septembra 1993, v deň jeho 56. narodenín v blízkosti fary, kde býval. Tento taliansky kňaz sa venoval hlavne mladým ľuďom, aby ich dostal z ulice, kde boli pod vplyvom mafie, drog a žili zlým životom. Usiloval sa deti pritiahnúť do školy a kostola, čo sa mafii nepáčilo a viac ráz sa mu vyhrážala. Známy bol aj svojimi kázňami namierenými proti mafii. Zo všetkých síl sa usiloval zmeniť zmýšľanie miestnych ľudí, ktoré bolo poznačené strachom, pasivitou a *omertou* – mafiánskym zákonom mlčania. Odmietal peniaze mafie a jej členom nedovolil kráčať na čele slávnostných procesií. Jeho vrah uviedol, že keď ho Puglisi zbadal, jemne sa naňho usmial a povedal: „Čakal som to.“

Modlitba

Pino Puglisi napomínal tých, ktorí páchali nepravosti a žiadal zmenu ich života, podobne ako to chcel Ježiš od jeruzalemských žien.

Bože, prosíme ťa za tých, ktorých srdce sa topí v túžbe po moci a peniazoch. Pošli do ich života človeka, ktorý im nastaví zrkadlo pravdy. Prosíme ťa aj za obeť mafie, daj im silu brániť sa proti nepravosti.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Deviate zastavenie: **Pán Ježiš padá tretí raz pod krížom**

Kráľovský služobník Vladimír Ghika

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojim krížom vykúpil svet.

Blahoslavený Vladimír Ghika pochádzal z pravoslávnej rodiny v Istanbule, no konvertoval na katolícku vieru. Túžil sa stať kňazom, ale na radu pápeža Pia X. sa najskôr stal laickým apoštolom. Spolu so

sestrami vincentkami otvoril nemocnicu v Bukurešti a položil tam základy sanatória. Za kňaza bol vysvätený ako 50-ročný v Paríži. Bola mu zverená farnosť v najnebezpečnejšej a najchudobnejšej časti Paríža, kde bol poverený aj pastoračiou cudzincov. V roku 1939 sa vrátil do Rumunska a po nástupe komunizmu odmietol možnosť opustiť krajinu, aby mohol byť blízko chudobným a opusteným. V roku 1952 bol ako 80-ročný uväznený, mučený a obvinený z najvyššej velezrady. Zomrel vo väzení v roku 1954 na následky neľudského zaobchádzania.

Modlitba

Vladimír Ghika bol mimoriadne vzdelaný potomok kráľovskej rodiny, ale svoj život zasvätil službe biednym a opusteným. Tvrdil, že ak vložíme Boha do všetkého, čo robíme, nájdeme ho vo všetkom, čo sa deje s nami. Pane, prosíme ťa, aby sme bez pýchy na svoj pôvod či vzdelanie dokázali všetky svoje talenty bezvýhradne vložiť do služby druhým.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Desiate zastavenie: **Pánu Ježišovi zvliekajú šaty**

Pracovný farmár Stanley Rother

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Blahoslavený Stanley Rother sa stal prvým mučeníkom, ktorý sa narodil v Spojených štátoch amerických. Ako misionár pôsobil medzi mayskými Indiáni v Guatemale, kde vybudoval poľnohospodárske družstvo, postavil školu, nemocnicu i prvú katolícku rozhlasovú stanicu, ktorá sa využívala na katechézy vo vzdialenejších dedinách. V krajine sa v tom čase stupňovalo násilie. Hoci mu hrozilo bezprostredné nebezpečenstvo, rozhodol sa zostať s ľuďmi, ktorí mu boli zverení. „Pastier nemôže utiecť pri prvej známke nebezpečenstva,“ povedal. Nadránom 28. júla 1981 traja muži prepadli jeho faru. Nútili ho, aby odtiaľ zmizol, ale on odmietol. O pätnásť minút zazneli dva výstrely a otec Stanley bol mŕtvy. Mal vtedy 46 rokov a stal sa jedným z desiatich kňazov, ktorých v tom roku zabili v Guatemale.

Modlitba

Stanley Rother zostal pevný aj v najťažšej skúške života. Keď naňho zaútočili, nevolal o pomoc, aby neohrozil ostatných v misii. Bože, prosíme ťa o rozvážnosť čeliť náročným a nečakaným výzvam nášho života. Dovoľ nám vytrvať v skúškach a nezradiť svoje presvedčenie.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Jedenáste zastavenie: **Pána Ježiša pribíjajú na kríž**

Odhodlaný biskup Teodor Romža

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Po obsadení Podkarpatskej Rusi sovietskym vojskom začal stalinský režim utláčať veriacich v tejto oblasti. Gréckokatolícky biskup Mukačevskej eparchie blahoslavený Teodor Romža aktívne podporoval veriacich a pre režim sa stal nežiaducim. Za biskupa bol vysvätený ako 33-ročný a stal sa najmladším biskupom Gréckokatolíckej cirkvi. Dňa 27. októbra 1947 bol na neho spáchaný atentát, ktorý vyzeral ako dopravná nehoda. Keď atentátnici videli, že útok prežil, začali ho mlátiť kovovými tyčami. V nemocnici mu agentka sovietskej tajnej služby podala smrtiacu injekciu. Zomrel ako 36-ročný v noci z 31. októbra na 1. novembra 1947. Stal sa prvým novodobým mučeníkom z územia bývalého Československa.

Modlitba

Teodor Romža sa od mladosti pripravoval na to, že sa stane misionárom v Sovietskom zväze. Krátko pred svojou smrťou povedal: „Zomrieť za Krista – znamená žiť večne.“ Pane, prosíme ťa za mladých ľudí, aby úprimne hľadali svoje povolanie a nebáli sa podstupovať riziko pre tvoje meno.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Dvanáste zastavenie: **Pán Ježiš na kríži zomiera**

Muži modlitby z Tibhirine

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Trapistickí mnísi z malého kláštora v alžírskom Tibhirine si v období rozmáhajúceho sa terorizmu v deväťdesiatych rokoch minulého storočia rovnako ako všetci kresťania v Alžírsku kládli otázky: Odísť či zostať? Ako čeliť reálnemu ohrozeniu vlastného života? A akým spôsobom podať v takejto situácii svedectvo? Po ozbrojenom prepadaní kláštora na Štedrý deň v roku 1993 jeden z bratov povedal: „Ak sa

blíži náš odchod do večnosti, má to svoj význam.“ Nadránom 27. marca 1996 uniesla radikálna Ozbrojená islamská skupina GIA sedem z deviatich mníchov. Ráno 30. mája 1996 objavil istý alžírsky obchodník pred mestom Médea strom ovešaný ľudskými hlavami. Ich vražda zostala dodnes nevyšetrená.

Modlitba

Mnísi z Tibhirine si vďaka svojmu oddanému životu v modlitbe, skromnej práci a službe chudobným, trpezlivým a láskyplným svedectvom Kristovi vyslúžili dôveru a lásku svojich moslimských susedov. Bože, prosíme ťa za všetky obeť terorizmu a náboženskej nenávisti. Nedovoľ, aby nás viera rozdeľovala, nauč nás tolerancii a úcte k iným náboženstvám.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Trináste zastavenie: **Pána Ježiša skladajú z kríža**

Tvorca pokoja a dôvery brat Roger z Taizé

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Brat Roger z Taizé, vlastným menom Roger Louis Schütz-Marsauche, prišiel v roku 1940 do francúzskej dedinky Taizé, kde pomáhal vojnovým utečencom a Židom. Neskôr tam založil komunitu bratov, ktorá dodnes pozýva tisíce mladých kresťanov z celého sveta na spoločnú modlitbu. Bratia z Taizé začali prichádzať aj na miesta veľkej chudoby alebo rozkolov – do Čile, bývalého Československa, Libanonu, Indie, Bulharska či Poľska – , aby v modlitbe budovali púť dôvery na zemi. Brat Roger bol 16. augusta 2005 vo veku 90 rokov počas večernej modlitby v Taizé za prítomnosti dva a pol tisíca mladých dohodaný na smrť. Zavraždila ho Luminița Roxandra Solcanová, 36-ročná duševne chorá Rumunka.

Modlitba

Brat Roger po celý život spájal ľudí rozličných kresťanských vierovyznaní a viedol ich k praktickému ekumenizmu. Bol skromným mužom modlitby, pokoja a jednoty.

Pane, prosíme ťa za jednotu kresťanov. Daj, aby sme hľadali to, čo nás spája, aby sme hľadali teba a tvoje slovo. Nauč nás modliť sa a v tichosti slúžiť, ako to po celý život robil brat Roger z Taizé.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Štrnásťte zastavenie: **Pána Ježiša pochovávajú**

Priateľská a láskavá Emília Bihariová

V. Klaniame sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti. R. Lebo si svojím krížom vykúpil svet.

Emília Bihariová zo Smoleníc od detstva obdivovala prácu misionárov. V roku 2011 odišla do Tanzánie, kde pôsobila štyri roky ako misijná dobrovoľníčka v mestečku Shelui. Pre deti, ktoré učila pod stromom angličtinu, pomohla svojím nasadením a s podporou mnohých dobrodincov vybudovať materskú i základnú školu. Dokázala spájať i mobilizovať ľudí, bola k nim priateľská a láskavá, s odvahou prekonávala prekážky a nevzdávala sa. Po návrate na Slovensko sa do Tanzánie pravidelne vracala a ako etnologička skúmala pastiersky kmeň Datogov. Vo veku 37 rokov tragicky zahynula 12. augusta 2019 pri dopravnej nehode v tanzánskom regióne Tabora.

Modlitba

Emília Bihariová kráčala za svojím africkým i misionárskym snom, no na životných cestách intenzívne a s dôverou hľadala Božiu vôľu. Svoje diela neochvejne dotiahla do konca navzdory mnohým prekážkam. Bože, prosíme ťa, požehnávaj všetkých misionárov, misijných dobrovoľníkov a tých, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom vzdávajú svojho pohodlia, aby slúžili iným.

V. Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami. R. Aj nad dušami v očistci.

Záverečná modlitba

Milosrdný Bože, ďakujeme ti, že si nám dal spoznať týchto odvážnych svedkov viery, ktorí svojím životom či smrťou potvrdili svoju vernosť tvojmu menu. Daj, aby sme aj my stáli vždy, keď to bude možné, na strane pravých hodnôt, dokázali prejavovať súcit iným a kedykoľvek boli pripravení na konkrétne skutky lásky. Pane, prosíme ťa za všetkých ľudí žijúcich v hmotnom či duchovnom nedostatku, ale aj za tých, ktorí bezcitne konajú nepravosti, daj im pocítiť svoju bezvýhradnú odpúšťajúcu lásku. Požehnávaj aj nás a naše diela. Amen.